

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: ВІЛЬНЯ,
ПОЛАДКАЯ 4. — (WILNO, POŁOCKA 4).
Рэдакцыя адчынена пягодня ад 9 да 6 га-
дзіны апрача съвата.
Газета выходзіць раз у тыдзень.

Падпіска:
на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал.,
на 6 месяцау 4 зал., на год — 8 зал.

Цана абвестак:
на 1-ай старонцы 30 гр., 2 і 3-ай — 25 гр. і на
4-ай — 20 гр. за радок дробнага друку у вад-
ней палосцы. Жадаючы іншых абвестак павін-
ны звязрнуцца да Адміністрацыі.

Політыка польскага ўраду.

Надовечы ў Львове разълягліся стрэлы; няядомыя людзі забілі куратара Львоўскага школынага вокругу. Следзтва дагэтуль не знайшло вінных але эндэцкая ўся прэса вініць усе Украінскае грамадзянства, быццам яго віна тым, што нехта забіў куратара. Мы ня хочам сёдня разглядаць пытання хто забіў? Гэта пакажа судовае следзтва, мы хочам звязрнуць увагу на тое, што палітыка школьнага польскіх дагэтульшніх урадаў даваяла ўкраінскую й беларускую школу да чистага зьністожанья, гэта факт. Львоўскі куратар, так, як і усе іншыя із здаволенінем душы ў украінскую школу, і мусіць у эндэцкіх чистае сумленіне, бо съледзтва яшчэ нічога не паказала, а эндэцкая прэса ўжо абвініла украінскае грамадзянства ў убійстве польскага куратара. Заўсёды кажуць, што „хто парася ўкраі, таму ў вушох пішчыць“. Віньнік першы стараецца знайсьді іншага вінніка. Таксама ў эндэцкай прэса, стараецца знайсьці вінніка ў убійстве, тады, калі сама пхала куратара да ўціскаў украінскіх школаў. Ніхто іншы, як польскія панская партыі абвініці і павялі адкрыту барацьбу з усім, што беларускае ёсьць, літоўскае і ўкраінскае. Усе польскія ўрады душы і дагэтуль душаць беларускую, літоўскую і ўкраінскую школу. Цяперашні ўрад павёў далей палітыку ўціску нацыянальных меншасцяў. Беларускае школства фактычна ўрад ўжо зьлікідаваў. Усе апошнія ўрадовыя беларускія школы перайначаны на польскія школы, пад маскай утраквістычных школаў. Беларускім культурным арганізацыям немагчыма адчыніць ніводную беларускую школу. Заявы, што паданы былі на сёлетні школьні год на прыватныя беларускія школы, усе развязаны адмоўна, або зусім не развязаны (няма жаднага адказу). Яшчэ быццам для іроніі некаторыя куратары прысылаюць концэсію на прыватныя беларускія школы, але з засыпнага рогай такой: „Адначасна кураторыя зазначае, што навуку ў школе можна начапаць пасылья зацверджаныя павятовым інспектарам вучыцеля“. А інспектар із свайго боку піша, што прадстаўлены кандыдат за вучыцеля „ня можа быць зацверджаны дзеля настачы кваліфікацыі“. Вось дык хітра прыдумалі, як адчапіцца ад беларускай школы. Адзін дае концэсію, а другі не зацверджает вучыцеля, і такім парадкам, як німа беларускай школы, дык німа.

Што-ж гэта за мудрая „кваліфікацыя“, якой дамагаецца школьні інспектар? На гэта дае адказ адзін інспектар з Віленшчыны. Ён піша, што ад 1.П. сёл. г. на вучыцельскія пасады ў публічных пачатковых школах могуць быць прыняты кандыдаты, што маюць поўную вучыцельскую кваліфікацыю, а таксама асобы, што скончылі ўрадовыя гімназіі, або з правамі публічнасці. Гэта датычыць і прыватных бела-

рускіх школаў. Неяк дзіўна выглядае гэты адказ, калі, якраз ніводзін беларускі вучыцель з поўнымі кваліфікацыямі дагэтуль ня зацверджаецца вучыцелям беларускай прыватнай школы. Бо якой лепшай кваліфікацыі трэба ад вучыцеля, як вучыцельская сэмінарыя? Дык людзі, якія скончылі вучыцельскую сэмінарыі і маюць практику, калі толькі яны хочуць працаўца ў беларускай школе, то тады ня маюць кваліфікацыі, а калі ў польскай, то тады лічутца, што маюць кваліфікацыю. Вось як выкручуюцца польскія інспектары каб недапусціць да паўстання беларуское школы!

Гэтакая самая палітыка вядзеца і ў адносінах да літоўскіх і ўкраінскіх школаў. Да гэтага пхнуць польскую адміністрацыю польскія эндэцкія газеты і панская партыі. Праводзячы гэтую палітыку літоўскі куратар зьгінуў, трагічнай смерці. Ці ягоная смерць будзе сигналам для ўрадовых кругоў, каб нарэсце зразумелі яны, што так, як было, далей быць ня можа? Адносіны між Беларусамі, Літвінамі і Украінцамі, з аднаго боку, і польскім урадам — з другога, даведзены ўжо да кульмінацыйнага пункту.

Уважаю, як павінен уздрыгнуцца кожны сумленны Палац, што ў „вольнай“ Рэчыспаспалітай дайшло да ўбійства не губарнатара а куратара! Над гэтым пары задумацца.

Нашая праграма.

Праграма Беларускага Сялянскага Саюзу ўжо была друкавана ў газэце, а цяпер прыступаем да падрабязнага выясняння яе.

I. Самастанаўленыне нарадаў.

Цяпер, пасыль апошній эўропейскай вайны, на ўсім съвеце ёсьць 68 незалежных дзяржаваў. Хаця лічба гэта даволі і паказная, аднак не абымае яе ўсіх народаў; шмат народаў у граніцах гэтых 68 незалежных дзяржаваў маюць пэўную сваю аўтамою, узноў шмат народаў яны маюць як толькі свайго самаўраду, але яшчэ агронічаны ў правах, і часам бываюць на т. ўцісканымі праз пануючу нацыянальнасць. Да гэтай апошній катэгоріі належыць Беларускі Народ. Беларусы, хаця і маюць усе даныя на незалежнасць дагэтуль зьяўляюцца падняволенным народам. Гэта падняволеніе не адполькава ўсіх часціцах Беларусі. Як усім вядома, па Рыскаму трактату Беларусь была падзелена на 3 часткі, на Усходнюю Беларусь, што асталася пад Саюзам С. Р. Р., Заходнюю Беларусь, што падпала пад Польшчу і частку, што апынулася ў межах Лацвії. Апрача гэтага падзелу Усходняя Беларусь яшчэ падзеляна на 2 часткі, адну, што называецца Беларускай Радавай Рэспублікай і другую частку, што апынулася за межамі БРР, якая належыць да Рэспублікі Сац. Федэр. Рад. Рэспублікі.

Такім чынам маём, што Беларускі Народ быў падзелены ўладай сільных аж на чатыры часці. Найбольшымі па аблігу і ліку насяленія зьяўляюцца Радавая Беларусь і Заходняя Беларусь, што пад Польшчай.

Жыцьцё Беларуса ўва ўсіх частках, хаця і розніца між сабой, але мае той супольны характар, што підзе Беларусы не зьяўляюцца

незалежнымі — самастойнымі. Гэта залежнасць або падняволеніе альбо ў кожнай частцы выглядае інакш.

Фармальна-юрыдычна Беларусы Меншчыны, Магілёўшчыны і Віцебшчыны (выключаючы частку, што пад РСФСР) маюць сваю незалежную дзяржаву Радавую Беларусь, аднак фактычна ўлада ў Радавай Беларусі належыць да Масквы, якая камандуе ў Менску праз сваіх людзей, яны глядзячы на гэта ў Рад. Беларусі Беларусы маюць усе культурныя права, і съмела могуць лічыць сябе Беларусамі, адкрывашы свае школы, друкаваць беларускія кнігі, займацца культурна-асветнай працай. Аднак вельмі шыбка разъвіваецца гэту працу яны могуць, бо скора будуть ахрышчаны „шовіністымі-нацыяналістымі“, за якімі будуть сачыць агенты галоўной палітычнай управы, якія найчасцей набраны з асоб польскай нацыянальнасці. Побач з гэтым, калі ходзіць аб беларуское сялянства, то нам труда пачуць яго шчыры і адважны голос на пытаньне ці добра яму живеца? На колькі нам вядома прынцыпова ідэолёгія беларускага селяніна не признае комуны. Сяляне хочуць здабываць сабе зямлю на ўласнасць і быць поўнымі гаспадарамі ў сваёй хаце і на сваёй зямлі. Супроць гэтай індывідуальнай свободы і поўнай самастойнасці гаспадара-селяніна стаіць радавыя доктрины, якія стараецца забіць усіяжую індывідуальнай нацыянальнасць і падчыніць іх псыхіку і дзеяньні грамадзянства ўладзе радавых установоў. Гэта супяречнасць між ідэолёгіяй селяніна-уласніка і навуковай арганізацыяй дзяржавы па спосабу комунальному-колектыўному не дaeць селяніну багацца, інтэнсіўна папраўляць сваю гаспадарку.

Калі ходзіць аб Усходнюю Беларусь, што пад Рас. Саюз. Федэр. Рад. Рэсп., то гэта частка астаўлена на поўную русыфікацыю, Беларусы павінны ўчыць сваіх дзетак у расейскай мове, чытаць газеты парасейску, гутарыць у радавых установах парасейску. Содыльнае іх становішча такое, як у Радавай Беларусі. Ни живеца ім там вельмі добра, калі змушаны яны выезджаць у Сібір. Цяпер у Сібіры налічываецца 1 мілён Беларусаў. Найбольш эмігравалі Беларусы ў Сібір у 1922—23 годзе, калі на Беларусь прыпадала 40% усіх эміграцыі з усяго Саюзу Сац. Рад. Рэсп.

Найменшая частка Беларусі, што апынулася пад Лацвійскай фактычна можа зьяўляюцца найшчасцілівейшай. Лацвійскі ўрад калі не споўнену усіго, чаго дамагаюцца Беларусы, то ўсё-такі культурна-асветнай праца ідзець там даволі пэўным, хоць малым крокам. Гаспадарчае палажэнне Лацвії не зусім кепскае, сяляне маюць азіяўненны збыт для земляробскіх прадуктаў і шыбка паліпшаюць земляробскую культуру. Аднак зямля абшарнікоў пераходзіць тады ў рукі Латышоў.

Пераходзячы цяпер да Заходняй Беларусі, дзе живеца калі 2½ міліён Беларусаў, з вялікай прыкрасыцай павінны съцвярдзіць, што найгоршы живеца Беларусам пад Польшчай. Маём тут палітычны, гаспадарчы і культуральны ўціск. Быў час калі саджали ў васцрог толькі за тое, што селянін вылісіваў беларускую газету, галасаваў, або агітаваў за свой спісак № 16. Ніхто з Беларусаў ня мае ні ўрадавай, ні самаўрадавай пасады, інтэлігенцыя часткай вінэмігравала, часткай узялася за фінансовую працу, а часткай вымірла з голаду.

Беларускіх ані ўрадавых ані пачатковых школаў зусім няма. Есць чатыры прыватныя гімназіі, якія ледзь цягнуць сваё існаваньне, бо ўрад ня толькі не дае субсидыяў, але яшчэ ставіць розныя перашкоды. Дазволу на прыватныя беларускія школы не даюць, а дзяцей пад страхам штрафу і адседкі змушаюць хадзіць у польскую школы. Сялянства, дзякуючы агульна-

У весенскі вечар.

Віхор бурны, васеньні, ільдзісты
За вакном ўсьцяж жудасна шуміць,
І халоднымі каплямі дожджу
У шыбы нам стукаціць... стукаціць...

Базылішкам із старае байкі
Глядзіць ў вокны панурая ноч;
І страшэнныя нейкісць казкі
Шапаціць нам галінаў расточ.

Але ў нашай блакітнай сышальні
Цішыня і лязурная мгла...
Із пад столі лямпіон ор'ентальны
Сочыць ветла патокі съятла...

Кругом ўтульна, зацішна і змрочна,
У паветры — парфум тонкі пах,
Па кутках нейкісць цені урочны...
Бэкліна абрэзы на съяннах...

На күшэтцы, прытуліўшысь шчыльна,
Мы з каханаю доўга сядзём,
І пад съпей патэфона умільны
У камін — лятуцея — глядзём...

Й быццам ночы панурай на зайдзрасць—
Сынём крыштальна-лілейныя сны,
А ў душы — вялікодная радасць!
А ў душы — лесу шум веснавы!...

Перад гэтак магутным каханьнем,
— Каб ад бліску яго не памерць,—
Устрымасцца злыяд навала;
Зыйдзе з шляху на'т бледая съмерць!...

Дык хай віхар васеньні, ільдзісты
За вакном ўшчэ жудасней шуміць,
Не страшны нам ягоны пагрозы,
Калі ў сэрцы каханье гарыць!...

Съветазар.

1.X — 26 г. Вільня.

гаспадарчаму крэзісу ў Польшчы і церазмерна вялікім падаткам дайшло чуць не да торбы. Зямля пераходзіць у рукі асадніка і коленізатарава з Польшчы, двары абмажоўваюць сэрвітутныя правы сялян. Паліцыя тайная і яўная сядзіць над каркам сялян і страшыць на толькі пратаколамі але і арыштамі.

Адным словам, страшэнны ўціск з усіх бакоў.

Паўстае пытанье, чаму ўсё так дзеецца? Адказ ясны, таму, што Беларусы не гаспадары на сваёй зямлі.

Арганізаваныя сілы падзялілі нас, Беларусу, якіх ёсьць 10 міліёнаў, на чатыры часткі і лёгка з кожнай спраўляюцца, бо кожная частка сама-па-сабе ня мае вялікай сілы. Дык ясна, каб Беларусы мелі сілу, трэба перш-на-перш, каб усе часткі былі злучаны ў вадну Беларусь, каб усе сяляне ў Злучанай Беларусі былі арганізаваны ў адну сваю Сялянскую Арганізацыю. Такі Сялянскі Саюз будзе мець вялікую сілу, а сіла здабывае сабе правы, а найбольш правоў будзе тады, калі будзе Незалежная Беларусь. Каб у Незалежнай Беларусі на трэба было тримаць вялікага войска, якога кошт утрыманья лажыцца на грамадзян, Беларусь будзе імкнучца ўтрымаць добрасуедзкія адносіны з іншымі сумежнымі народамі, імкнучыся да фэдэрациі (або конфедэрациі) з імі. Фэдэрация або конфедэрация павінна быць у такой форме, каб Беларусы былі зусім незалежнымі, самі правілі сваім краем, каб сяляне і работнікі былі супраўднымі гаспадарамі, да якіх належала бы і ўлада. Дарога да гэтай незалежнасці злучаных беларускіх зямель ідаець праз ўздаєсці правы на самастаноўленыне народаў. Гэтае права было признана некаторымі дзяржавамі ў часе апошній ёўрапейскай вайны, але далёка на ўсім народам удалося здабыць сабе незалежнасць, бо народы гэтых былі мала зарганізаваны. Дык прыступайма да арганізацыі сялян, парабкоў, беларускай інтэлігенцыі на грунце сялянскіх клясычных інтэрэсаў і на грунце беларускай народнай культуры. Тады здабудзем сабе незалежнасць злучаных беларускіх зямель, здабудзем волю, а зь ёй і сваю зямлю.

A. Саюзник.

(Далей будзе).

Ніколі на зыніштажай сваёй роднай газэты. Прачытаушы дайце суседу.

Съяткаванье дзесятых угодкаў „Krypіс”.

У нядзелю 24 кастрычніка было съяткаванье дзесятых угодкаў „Krypіс”. На съята зъехаліся ў значайнай лічбе корэспондэнты і супрацоўнікі „Biel. Krypіс” з провінцыі. На ўгодкі зъявілася й крыху праваслаўных супрацоўнікоў „Biel. Krypіс”, з якіх адзін быў пасльей абраны ў Камітэт. Съяткаванье было ў гасподзе Рэдакцыі „Biel. Krypіс”, у каторай ледзьмаглі стаўшыца ўсе ўчастнікі.

Самое съяткаванье было ўвечары, а ўдзень была партыйная нарада. Нарада пачалася ў дзвананіцу гадзінай дня дакладамі зъ мясцоў, у якіх прыажджамыя корэспондэнты і інші паведамлялі як жывецца на сяле, выказавалі свае пагляды аб тым як мела-б „Biel. Krypіс” пісаці, каб здаволіць мясцовыя патрэбы, як мае быць арганізавана на мясцох праца корэспондэнта і чытароў „Biel. Krypіс” і аб спосабах пашырэння „Biel. Krypіс”, паміж іншымі аб арганізаванью прадстаўніцтва ўсага на мясцох.

Потым быў разгледжаны і часова прыняты проект праекту Беларускай Хрысьцянской Дэмократыі і Статут.

Просле гэтага быў абраны Цэнтральны Комітэт Беларускай Хрысьцянской Дэмократыі ў гэтакім складзе: 1) Паўла Каруза, 2) кс. пас. Адам Станкевіч, 3) Альбін Стэповіч, 4) Язэп Жук, 5) Балыслаў Грабінскі, 6) Станіслаў Станкевіч, 7) Якім Красоўскі (праваслаўны), 8) Янка Пазняк, 9) кс. Вінцэнт Гадлеўскі.

Пазней, (25.X.) Камітэт арганізуваўся, абраўшы з паміж сябе гэтакі презыдіум: старшина — П. Каруза, віцэ-старшина — кс. пасол А. Станкевіч, пісар — А. Стэповіч, заступнік пісара — Язэп Жук і скарбнік — Станіслаў Станкевіч.

У сем гадз. кс. пасол А. Станкевіч пачаў съяткаванье, прывітаўшы супрацоўніку газеты і гасцей. У сваёй праекте кс. А. Ст. падчыркнуў значэнне беларускай газеты для Беларускага Народу, краю і ўсей людасці.

Алначасна з дзесятымі ўгодкамі „Krypіс” Беларуская Хрысьцянская Дэмократыя съяткавала і 20 ўгодкі ўсіх беларускіх прэсы. Дзеля гэтага кс. Б. Гадлеўскі прачытаў рэфэрат, у каторым даў вельмі цікаўны генэтычны начырк развою беларускай прэсы. „Наша Даю” ў 1906 г. ўзрадзіла рэволюцыю, ўсю наступніца „Нашая Ніва” ёсьць сынтэз аздомяняга романтызму і ўсходняга народніцтва. У 1907 г. у Пяцярбурзе пачала сваё жыццё „Krypіс”. Генэза „Krypіс” ёсьць сынтэз романтызму, народніцтва і хрысьцянства. „Вольная Беларусь” была працягам сынтэзу романтызму і народніцтва.

У часе рэволюцыі белар. інтэлігенцыя спачатку ня верыла, што Беларускі Народ здолеет зразумець беларускі рух і пайсці зъ ім, але выступіў съядомы беларускі жаўнер; ухапіўшыся за рух, ён съмел павёў яго ўперад і станоўка гукаў за сабою ўвесь народ. Думкі беларускіх жаўнерай выказавала „Беларуская Рада”.

Як прыйшоў у Менск Я. Пілсудскі, беларускі адраджэнцы замака ў яго віталі і спадзяваліся пры ўзроўні памозе дабіцца незалежнасці Беларусі. Гэтая пагляды выказавала вялікай штодзенна газета „Беларусь”. Але гэта была абымла — Палікі Беларусам ня думалі памагаць.

„Дзяньніца” была прадстаўніцай клясава-работніцкіх імкненій беларускіх.

Напасльедак у Вільні нарадзілася прэса новага, наўшага характару; яна пераканала, што толькі сілай можна здабыць спрадядлівасць і да стварэння гэтае сілы імкненіца.

Ціперак дзяяцтва ўсіх беларускіх прэсы. Кс. В. Г. скончыў свой даклад пажаданнем, каб уся боларуская прэса стварыла вялікую сынтыезу беларускага руху.

Далей былы рэдактар „Krypіс”, д-р Б. Туровік прачытаў цікаўны й харошы начырк гісторыі „Krypіс”. Спадзяючыся яго борода пабачыць надрукаваным, на ім тутака задзержавацца на будзені.

Просле гэтага былі прывітальныя праекты гасцей, прадстаўленых на съяткаванью.

Ад Палікоў нашага краю прамаўляў грам. Свяяневіч, каторы сказаў, што ў жылах мясцовых Палікоў і Беларусаў цягніцца самая кроў. Розыніца толькі ў мове: ціперашнія Палікі — калішнія Беларусы, прынялі польскую мову, а Беларусы імкнунца адрадзіцца сваю старую славянскую мінуўшчыну. Просле гэтакай заявы, што мясцовыя „Палікі” гэта тыя-ж Беларусы, толькі што этнографічна асумільваны ў польскі бок, мы спадзяваліся, што грам. Свяяневіч з'верненца да мясцовых Палікоў, каб яны прылучыліся да актыўнага жыцця Беларускага Народу. Тым часам грам. Свяяневіч ня быў такім консеквэнтым. Затое ён з'яўляўся на востраю барацьбу паміж Беларусамі і мясцовыми Палікамі і, як на прычыну гэтае барацьбы, указаў на польскі і бе-

ларускі нацыяналізм. Нацыяналізм грам. Свяяневіч разумеў як шовінізм, гэта значыцца як ненавісць да іншых народаў і раю яго ўсялякіх ністожыць. Усе прысутныя Беларусы былі вельмі зьдзіўленыя, што паважаны аратар знайшоў гэтакі нацыяналізм у Беларусаў. І мы мусілі задзержацца даўжэй на гэтай праекте каб з прыкрасы сказаць, што ня было праўды ў яе аўтара. Але, Беларусы маюць нацыяналізм і на'т даволі вялікі, але нацыяналізм абароны, але не захопнасці, нацыяналізм любасці свайго роднага, але ня ненавісці чужога, а праці гэтага нацыяналізму пэўне-ж грам. Свяяневіч нічагу сенсельнага нямае. А калі Беларусы й ненавісць Палікоў, як тых, што несправядліва да Беларусаў адносяцца, што зъдзекуюцца ў пе-расыяду Беларусаў, дык гэта-ж зусім зразумела і жаднага шовінізму ў гэтym нямашака. Няго-ж грам. Свяяневіч хадзеў-бы, каб Беларусы, як ягняткі, наперад выбачалі ўсё сваім шкоднікам-непрыяцелям? І ці сам грам. Свяяневіч любіць і ня мае ненавісці да ўсялякага зла і злачынства? І ці ў тым наш шовінізм, што мы крываюць і як нам, бітым, баліць?

Грам. Людвік Абрамовіч, вядомы шчыры прадстаўнік краёвых патрабаў, падчыркнуў у сваёй праекте, што Беларусы й тутэйшыя Палікі псыхолёгічна ня розніцацца, а толькі розніца моваю. Мы із сваіго боку да гэтага даадлі-б, што гэта значыцца ні што іншое як тое, што тутэйшыя Палікі маюць беларускую псыхіку, што яны сподніваюцца Беларусы.

Ад Ліцвіноў прамаўляў грам. Велецкі, каторы ў харошай праце паберларуску а выказаў зычэніць Беларусам ад братнага літоўскага народа.

Мастак грам. Я. Драздовіч падараў рэдакцыі „Krypіс” на памятку свае абрэзы: беларускі селянін з натуры і кляштар у Засівіры, дзе жыў і тварыў нябощык Казімір Свяяк.

Далей прамаўлялі работнік з Вільні грам. Я. Туркевіч, пасол Ф. Ярэміч ад Беларускага Сялянскага Саюзу, грам. Більдзюкевіч ад Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры, грам. Раман Плаўскі ад складальніка „Krypіс” і інш. Былі прачытаны прывітальныя тэлеграмы і лісты: ад Славянскай Кірыла-Методаўскай Літ-Студэнскай у Празе (пачэску), ад сэн. Крыжаноўскага, ад Арганізацыі Беларускага Сялянскага Саюзу ў Празе, ад Радашкавіцкага Аддзелу Беларускага Інстытуту Гасп. і Культуры, ад Беларускіх Студэнтаў з Рыму, ад Аб'яднання Беларускіх Студэнтскіх Арганізацый (АБСА) ў Празе і інш.

На пасльедак мяшаны беларускі хор пад загадам А. Стэповіча добра працягніцца песьні, з якіх 3 народныя беларускія, адна кампазыція Янсена і адна з твораў (тымчасам няведамага аўтара), прысланых у форме гімну на конкурс Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры.

Між песьнямі былі прыгожа прадэкламаваны П. Карузай вершы К. Свяякі.

Просле гэтага арганізаторы съяткаваньня папрасілі ўсіх съяткавальнікаў угодкаў на вячэр-чэсць. Тутака таксама пяялі і дэкламавалі разам і паасобку і чуліся аднай беларускай радзімаю павет бяз розніцы партыяў і кірункаў. Гэтаю атмосферу беларуское свайні-радзімасці адцемілі ў сваіх разытальных працах грам. А. Зянюк, Л. Абрамовіч і П. Чарняўскі із Свяянцяшчыны.

B. P.

Пішэце ў „Сялянскую Ніву”

аб усім, што вам баліць і што вам дорага: аб зъдзеках і крывах дазнаваных ад адміністрацыі і іншых, аб зімлі, аб беларускай съедамасці, аб асьвеце (школы і інш.), аб войтах, валахах радаў і паветавых сойміках, пішэце аб добрых учынках, каб людзі зъ іх вучыліся, і аб благіх, каб адхінуць ад блага.

Пішэце ясна і каротка пяром на адным баку паперы.

Пісаць трэба праўду. Хто ня хоча

Найважнейшая справа.

(Да студыя ў беларускае мовы).

Значэнне філелёгіі для развою літаратурнае мовы.

Усе згодзяцца, што студыі роднае мовы іх практычнае выкарыстаньне для развою літаратурнае мовы ё спраўло вялікае вагі.

Кожная мова пры сваім літаратурным развою патрабуе помачь навукі—філелёгіі. Але не ў адноўкавым размёдры ўсім мовам гэтая помачь неабходна.

Мова, прыкладам нямецкая, англіцкая, расейская, у значайнай меры польская і г. пад. патрабуе філелёгіі ў сваім літаратурным развою шмат меней, як мова беларуская, украінская, ческая, літоўская, латыская і іш.

Першай групе моваў філелёгічнае помачь патрэбна пры утварэнні рознае навуковае тэрмінолёгіі і тых поймаў, якімі не опэраваў дацені народ да свайго вышшага культурнага падыёма. Але патрэба ў філелёгіі другое групы моваў шмат шырша, бо гэтыя мовы падпали пад значны ўплыў чужых морав, тады як гэныя (першыя) падобнага ўплыву маюць у нязначайнай меры. Нямецкі або расейскі пісьменнік можа супакайносць пісаці тэй мовую, якой гукае ягоны народ. Але беларускаму пісьменніку так пісаці цяжэй. Зара пабачым чаму.

Калі-б беларускі пісьменнік знаў вельмі добра роднаю мову, дык ён мог-бы знаці яе не балей, як знаюць яе бацькі ягоны? На мове бацькаўскай ё заўсёды ўжы мовы маскоўская і мовы польская. Е такія „разумны“ Беларусы, што кажуць: „такое бяды, бярэма мову з усім ўплывам, абы толькі гэта была мова народная“. Але тож-бо то, што гэта немагчыма. Ня толькі вялікшыя землі беларускія розняцца вялічынёй чужых уплываў, ня толькі розняцца гэтых паветы, але навет воласьці, вёскі, на'тасобныя людзі. Можна съмелала сказаць, што, калі-б мы хацелі за літаратурнаю мову браць мову народную з усім на яе ўплывам, дык мелі-б гэтулькі беларускіх літаратурных моваў, колькі з асобных Беларусаў.

Але гэта яшчэ на ўсё. 4/5 Беларусоў знаюць чысьцюсенькаю беларускую мову, але ў некаторай, большай або меншай, меры тыя-ж поймы, што выказаўць у мове беларускай, выказаўць адначасна папольскую або памаскоўскую або ўва ўсіх трох гэтых мовах. Часткава гэтакія барбарызмы яшчэ адчуваюцца. Але няма такіх Беларусаў, якія-бы адчуваюць чистыя барбарызмы. У гэтакім прыпадку Беларус і з найліберальнейшымі адносінамі да народнае мовы прымушаны выбраць паміж словамі, напару хвормамі, а на'т гукамі. А як-же ён выберае без адумысловага прыгатаванья філелёгічнага? Браць тое, што падабаецца? Але-ж у кожнага свой асобны смак.

Із сказанага відаць, што філелёгія пры апрацаваньню беларускае літаратурнае мовы неабходна.

Прыведзеная патрэба філелёгіі дзеля развою нашае мовы была-б тады, калі-б толькі наша мова падпала пад некаторы ўплыў чужых моваў, але мы абаранілі свою палітычнае незалежнасць, ня были падкупаемыі культурна і былі съядомімі нацыянальна. А пры нябыццю гэтых умоваў, г. зи. калі мы палітычна паняволены, культурна падкупаемыі і нацыянальна несъядомны, навуковая дасьледзвіны беларускае мовы маюць для нас асаблівае значэнне.

Дзеля гэтага варта яшчэ адцеміць маральнае значэнне гэтых дасьледзвін дзеля нацыянальнага адраджэння. Чужнікі ў часе нашага ўпадку ў пасыннага быцця тварылі навуку. Хочучы нас праглынуць, яны ня толькі не-справядліва і тэндэнцыйна паступалі з намі ў палітыцца, культурным і грамадzkim жыццю, але таксама вельмі часта рабілі ў навуцца, як у гэтым прыпадку ў філелёгіі. Неракручаваньне, тэндэнцыйнае асьвятленне зъяўляў беларускае мовы або маўчаньне аб іх надта кідаецца ў вочы.)

Вось-ж а ўсё гэта можа праправіць беларуская філелёгія, створаная самымі Беларусамі. Навуковая дасьледзвіны беларускае мовы прычыняцца да культурнага падымку, нацыянальнае самапэўненасці і будуць мець ўплыў на палітыку.

(Далей будзе).

* Вінікті, што об'ектына разглядалі нашае мову, ведама, ё, але і яны не маглі разглядаць яе роўна. Гэта ім было часта немагчыма, як непаходзячым із беларускіх гупчы і нязнаючым беларускую мову практычна. Мусічны нарыстасці тэндэнцыйныі пракамі, яны пашыралі у асобных прыпадках іх тэндэнцыйныі вынады.

Прысылайце гроши на падпіску.

Вялікае съята украінскай культуры.

Усеукраінская акадэмія навук у Кіеве, адначасна ўсе Украінцы спраўляюць 60-тыя ўгодкі жыцця проф. Міхайла Грушэўскага і адначасна 40-ныя ўгодкі ягонай літаратурнай, грамадзкай і навуковай дзейнасці.

Немагчыма тутака выказаць усяго таго значэння, якое меў для адраджэння украінскага народа М. Грушэўскі. М. Грушэўскага знаем найблей як гісторыка. Але ён ня толькі гісторык, ён і арганізатор навуковага жыцця, грамадзкі дзеяч, палітык, публіцыст, навет бэлетесты.

Дзе-бы ня быў М. Грушэўскі, усюды ён працаваў над адраджэннем украінскага народа, тварыў украінскую культуру. У Галічыне ягонаю працаю, малое навуковае т-ва Шаўчэнкава вырасла ў вялікае навуковае ўстанову. Тамака-ж у Галічыне ён пакінуў цэлае школу гісторыкай. Дзякуючы яму пры навуковым т-ве Шаўчэнкавым паўсталі музэй і бібліотэка. Вяном украінскай навуковай дзейнасці М. Грушэўскага ёсьць ягоная 8-томовая гісторыя Украіны. Гэтакай працы да яго украінскі народ ня меў. Гісторыя мае вялікае значэнне для нежалежніцкага ідэалу народа, бо ўскрашае перад ім яго незалежнаю мінуўшчыню. Дык-жэ такое вялікае значэнне для ўсіх Украіны мела 8-томавая гісторыя М. Грушэўскага, прыступная „Ілюстраваная Гісторыя Украіны“ і такі-ж прыступны „очерк“ у маскоўскай мове.

Але, як сказана, М. Грушэўскі не абмежаваўся толькі навукою. Дзякуючы яму пры навуковым т-ве Шаўчэнкавым паўсталі музэй і бібліотэка. Вяном украінскай навуковай дзейнасці М. Грушэўскага ён-жа быў закладчыкам „Літаратурно-Науковага Вісніку“ (1898).

М. Грушэўскі прыймае так-ж яўчыце ў грамадзк-політычным жыццю. Пры беспасярэднай учасці ягонаі уз्यнікае ў Галічыне, украінская нацыянальна-дэмократычная партыя, которая мела вялікае значэнне ў украінскім руху ў Галічыне. Ня без актыўнага ўчастія М. Грушэўскага арганізуецца украінскія школы ў Галічыне, ён-жа ходаецца за украінізацію лівоўскага ўніверсітэту.

Ад 1905—6 г. г. М. Грушэўскі працуе то ў Галічыне то ў Украіне, што пад Расеяй. У Вялікай Украіне ён таксама прыймае дзейнасць ў арганізацыі украінскай дэмократычнай партыі; робіць уплыў на арганізацыю і палітыку украінскіх паслоў у Думе. Для широкіх масаў арганізуе газеты („Село“, „Засів“), закладае адумысловое популярнае літаратуры („Лан“), закладае па ўсіх Украіне ўкраінскія кнігарні.

У сусветнаю вайну Маскалі арыштавалі яго і вывезлі ў Расею. Але за рэвалюцыі ён ізноў у віры ўсле працы. На эміграцыі потым клаўдзе ў Вене падмуроўку пад Украінскі Соцывілігічны Інстытут. Вярнуўшися потым ізноў на Украіну, ён становіцца на чале гісторычнай сэкцыі Усеукраінскай Акадэміі Навук. З сэкцыі гэтасяе ён зрабіў найдзяйнейшую і найпродуктыўнейшую навуковую ўстанову. Угодкі М. Грушэўскага гэтасяе вялікае съята украінскай культуры. Проф. М. Грушэўскому жадаем даўгіх год жыцця і працы на карысць роднай Украіны.

Завітанскі.

Далоу вуніяцкіх ксяндзоу, като- рыя палячаць беларускі народ!

З лісту кс. Б. Пачопкі ў „Przeglad Wilenski“ я даведаўся, што ёсьць якіс вуніяцкі „ксэндз“ Энён Шымкевіч, каторы ў вуніяцкіх цэрквях мае казані папольскую. Спачатку не хацелася гэтасяе верыль. Але вестка пацвярдзілася. У № 17 „Prz. Wil.“ надрукаваны ліст якогася „unijonisty“, у каторым гэтасяе апошні стараецца апраўдаць кс. З. Шымкевіча пробашча ў Івацэвічах, Косаўкага пав. за ягония казані польская. Ацец З. Шымкевіч, бачыце, кажучы сяды-тады польская казані, не перастае быць Беларусам і гэтасяе казані трэба казаць у краю так народна мяшаным як напі. Байкі аб тым што наші краі ёсьць народна мяшаны пара ўжо пакінуць. Ён няболяй мяшаны як прыкладам Польшча, бо ў там ёсьць жыды. У нашым краю нямашака жаднае мяшані (ёсьць яна хіба ў галавах паноў „unijonistaў“) у часы ці літоўской жывудзь Ліцьвіны, а ў беларускай — Беларусы. А калі ёсьць вырадкі ў польскіх ці маскоўскіх бок, або крыпкі апалалячаных, як у Вільні, дык гэта толькі хвароба пераходнага часу. І нагатоўвие я можа быць не Беларусаў паміж праваслаўнымі ці вуніятамі.

Што а. З. Шымкевіч, кажучы польскія казані, астаецца Беларусам, гэта само собой ведама, бо ён ня мае магчымасці зъяніці сваёй природы. Але ня верым каб ён быў съядомым (=ідэйным) Беларусам. Мы можам пакуль што дараваць каталіцкаму (лацінскому) ксяндзу, каторы яшчэ не адваражаецца казаць у касціеле ка-

зані пабеларуску, але я можам дараваць съя-
щэнніку вуніяцкаму, каторы ўводзіць польскую казані. Способаў рабіць з Беларусаў духовых (а потым і ўсялякіх) парадкаў польскіх ёсьць даволі і калі яшчэ адным лішнім способам будзе „вунія“, дык няхай яна зыгне гэтакая вунія! Адно з двух: або мы маем атынкіца ад падобных „вуніяцкіх“ „ксэндзоў“ — айцоў Шымкевічаў і іхніх сябраў з процілежнага боку — Марозаваў, Леснабродзкіх і г. пад., або павінны атынкіца ад „вунії“, вярнуцца ў праваслаўе і дзяржацца яго, бо рабіць із свайго сумлення аружжа палячэння — велмі-ж нягодна.

Беларус-вуніят.

З жыцця Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры.

У суботу 16 г. м. адбылося паседжанье Ураду Віленскага Адзялдзелу Інстытуту.

На паседжаньні пастаўлены прасіць у улады дазваленія на 6-месячны вучыцельскія курсы, якія-б давалі права быць вучыцелям у дзяржаўных і прыватных беларускіх школах. На паседжаньні таксама пастаўлены надрукаваць Інструкцыі і Рэгулямін Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры, якія будуть разасланы гуртком Інстытуту.

НАВІНЫ.

— Прадоўжанне беларуское лекцыі арганізаванай Віленскім Гуртком Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры было ў нядзелю 24 кастрычніка ў залі Беларускай Гімназіі. Д-р Я. Станкевіч прачытаў другую часць свае лекцыі, г. зи. „Беларуская літаратура арабскім пісьмом“. Як ілюстрацыя да гэтасяе тэммы былі прачытаны адрыўкі з поэм аб падарожжу магамэдавым па нябесах, транскрыбованай у кнізе „Аль-Кітаб“. Слухачоў, як і на першай лекцыі, было шмат.

— Беларускі календар на 1917 год. Друкунецца ў скора выйдзе ў съвет Беларускі Народны Календар на 1927 год. Календар гэты выйдзе кірыліцай („рускім літарам“). Апрача чыста календарнай часці, як съяўты на кожны дзень, съяты, пасты, памінкі і г. пад., усход і заход сонца, зъмены месяца, зъмены надвор'я і г. п. і г. п., календар мае багатыя адзядзелы: абеларускай гісторыі і географіі, абеларускага народу ў сувязі з ягнім усебаковым адраджэннем, багаты літаратурны адзядзел, каторы складаецца з лепшых твораў (вершаў і апавяданьняў) беларускіх поэтав і пісьменнікаў, адзядзел гаспадарскі і агрохігіні.

— У студэнтаў Беларусаў. Беларускі Студэнскі Саюз у Вільні пачаў працу ў сёлетнім школьнім годзе.

Секрэтарнят Б. С. Саюзу (Віленская 12, п. 6) адчынены ў аўторкі, чэцверы і суботы ад 2 да 6 гадз. папад.

Ад 1 кастрычніка с. г. Бел. Студ. Саюз пачаў рээстрацію новых сяброў.

— Конфіскацыя літоўскай газеты. Па загаду адміністрацыйнай улады конфіскаваны № 119 літоўскай газеты „Vilniaus Aidas“ з пазваньнем да адказніцца па ст. 129 і 263 за стаццю „Па шасці год“ напісану на ўгодкі занятыку Вільні ген. Жэлігоўскага.

Просле гэтага сконфіскаваны яшчэ адзін нумар гэтасяе газеты за стаццю „Яшчэ ў справе школьнай“.

— Рэвізыя ў віленскім магістраце. Даўдзя шмат якіх грамадзкіх дамаганьняў міністэрства ўнутраных спраў загадала зрабіць рэвізию гаспадаркі віленскага магістрату. Рэвізавала вайводзкая камісія.

У сувязі з гэтай рэвізыяй презыдэнт места п. Банькоўскі склікаў на сэкр

СЛОВА ШЧЫРАЕ СПАГАДЫ

нашай мілай сяброўцы

МУС Галью Ліхадзівушчыны

студ. мэдыцыны праск. ўніверситету
з прычыны съмерці ейнага айца
складае

Студэнскі Гуртак Віленшчыны
й Наваградчыны ў Празе.

Зъ Незалежнае Літвы.

Угодні занятку Вільні Палякамі.

9 кастрычніка скончылася 6 год, як Вільня проці ўмовы, сілком была занята войскам ген: Жэлігоўскага. Гэтае смутнае здарэнне абходзіла ўся Незалежная Літва. Усе літоўскія газэты тамака выйшлі ў гэты дзень у чорнай жалобной рамцы. Коўня і іншыя места былі прыбраныя съязгамі, перавязанымі ў палове чорнымі істужкамі. У 12 гадз. на дацены знак увесь рух задзержыўся на адну мінуту. Увечары былі лекцыі, рефэраты; аркестры вайсковы й отрапіцоў ігралі гімн і жалобны марш. Ліцьвіны кляліся, што яны адбяруць ад Палякоў Вільню.

У Усходній Ліцьве, што пад Польшчай, аход гэтых смутных угодкаў, ведама, ня мог адбыцца. Газета „Vilniaus Aidas“, што надрукавала стацьлю аб гэтых угодках, была сконфіскавана.

Перамога Літвы ў Лізе Народаў у справе клайпэдзкай.

Палякі цешыліся, што Літву ў справе клайпэдзкай сустэрне няўдача ў Лізе Народаў. Скардзіліся на літоўскі ўрад клайпэдзкія Немцы, якобы ён нарушыў клайпэдзкую ўмову. Але гэта скарга ўзынікла зь неправільнаю разуменіем некаторых пунктаў гэнай умовы.

На апошній зборцы Лігі Народаў, разгледзіўши скаргі й выслушавши выяснянецьні літоўскага дэлегата спадара Сідзікоўскага пастаўленыя съкіраваць справу ў юрыдычную комісію, которая признала правільнасць літоўскаму пагляду. Даёлі гэтае пленум скаргу Клайпэды адкінуў.

З Польшчы.

Аб Варшаве ўрад рупіцца.

20 кастрычніка сёлета рада міністраў признала пропозыцыю міністра скарбу, якой признала Варшаве дальшаю позытку на безработных 350 тысячам зал. Як бачым польскі ўрад аб Варшаве рупіцца, аб Вільні і іншых наших местах няма ў дзесятак часыці гэтакай рупнасці.

Убіўства школьнага куратара ў Львове.

Надовяды забіты ў Львове школьнага куратара Т. Сабінскага. Куратар варочаўся ўвечары із сваёй жонкаю з кінематографа дамоў. У пустой вуліцы на Т. Сабінскага стрэліў адзін з двою людзей, ідучых за ім. Куля лучыла кляя вуха і куратар як-га памёр. Стралючы й ягоны сябра ўцяклі.

Яшчэ год назад былі весьці, што на куратара гатуецца пакушэнне. Тады арганізавана была абарона куратара даданьнем яму ў таварыства патайного паліцыята, каторы нідзе не аставаўся ад Т. С. Але ад паўгоду патайны паліцыант перастаў даглядаць куратара, а вартаві яго два пастарункі паліцыі — ля кураторы і Каралеўскай вуліцы.

Дзіўная гаспадарства гэтая Польшча! Дзе б'юць дыктатараў, а ў Польшчы куратараў. Відаць добра п. куратар Т. Сабінскі загадаваў сваім школьнімі вокругамі.

Адна з варшавскіх польскіх газет признае, што Сабінскі за часы свайго ўрадаванья зачыніў каля 2000 украінскіх школаў. Трэба думаць, што дзякуючы гэтаму нябожчыкі робіцца ледзь не народным польскім героям. Аб гэтым съведчыць блізу ўся польская прэса, якая не знаходзіць слоў пахвалы да забітага куратара.

Уцекі палітычнага вязня.

З Пазнані перасыпалі праз Варшаву ў Вільню палітычнага вязня Абелёнаса Тэтэнбаума, засуджанага на восем год турмы. Як яго вялі ў Варшаве з галоўнага вагзалу на Вільні, дык ён удёк, хоць меў зялезы на руках.

Што дзеецца ў съвеце?

Опозыцыя ў ССРБ здалася.

Комуністычная партыя ССРБ мела вельмі шмат клопату ѹ бяды із сваёй опозыцыяй. Гэтае опозыцыя цяпер здалася. Павадыры опозыцыі: Зіноўеў, Каменеў, Троцкі, Пятакоў, Сакольнікаў і Еўдакімаў выдалі 16.X.26 заяву. У гэтае заяве павадыры опозыцыі кажуць, што хоць яны прынцыпіяльна астаюцца пры сваіх паглядах, але станоўка адмалуяцца ад тварэння ў партыі фракцыя і што гэтае тварэнне пярэчыць асновам ленінізму і комуністычнай партыі. Далей опозыцыйныя павадыры признаюцца, што яны і іхнія прыхільнікі нарушилі партыйную дысцыпліну і признаюць гэта абмыльным. Адначасна опозыцыя признае, што сваім выступленнямі яна нарушила пастанову цэнтральнага комітэту. Далей яна адракаецца ад нямецкіх опозыцыйных павадыроў Корша, Маслова, Руфі Фішэра, Урбана і Вэбера і італьянскага опозыцыйнага павадыра Бордзінга і абяцае ходзіцца (бароцца) з прадстаўнікамі опозыцыі, каторыя вонкіх партыі. Опозыцыя так-же адракаецца ад Асоўскага, Шляпнікаў і Мядзьведзеў. Павадыры опозыцыі абяцаюць захаваць XIV з'езд і цэнтральны контрольны комісіі і памагаць ім. Напасыледак опозыцыйная павадыры клічуць сваіх прыхільнікаў пайсьці за іхнім прыкладам.

Кары на Зіноўева, Троцкага і інш.

Ня гледзячы на вышпамененаю заяву павадыроў опозыцыі, контрольная комісія ўсё-ж такіх засудзіла. Рэзолюцыя контрольнай комісіі гэтае:

1. Троцкі, Зіноўеў, Сакольнікаў, Пятакоў, Еўдакімаў, Сыміг і кандыдатка цэнтральнага комітэту Ніколаева дастаюць асьцярогу за праступак проці партыйнае дысцыпліны з указаннем на тое, што павядзеніка іх, як сяброў цэнтральнага комітэту ёсьць немагчымае.

2. Устанаўляеца, што Зіноўеў з прычыны свае кіраўнічай ролі ў опозыцыйным русе утраціў уплыў на толькі ў расейскай сэксцыі Комінтэрну, але таксама ў францускай, нямецкай, англіцкай, амерыканскай і інш. Даёлі таго, што гэтыя сэксцыі ўжо выказаліся проці становішча Зіноўевага, цэнтральная контрольная комісія ўстанаўляе, што далейшае супрацоўніцтва Зіноўева немагчымае.

3. Контрольная комісія, признаючы віну Троцкага і Каменева, пастанаўляе аддаліць першага із становішча сябры політычнага бюро, а другога із становішча кандыдата ў генае бюро.

Немцы ў чэхаславацкім урадзе.

У новым чэхаславацкім урадзе Швэглы-Бенеша ёсьць міністрам земляробства ў спрадвілівасці два Немцы — земляробскай і катапіцкай партыі. Гэта паказуе, што Чехі, як такік Полякі, на ўздеекуюцца над сваім нацыянальнымі меншасцямі, але жывуць зь імі ў згодзе!

Правыя францускія газэты бачаць у чэска-нямецкім паразуменію зменшанье францускіх упłyў у Чэхаславаччыне, бо, як відаць, чэхаславацкі ўрад на верыць ужо балей у тое, што Францыя можа Чехію абараніць.

Тое, што зрабілі Чехі, Полякі із сваімі „меншасцямі“ захочуць зрабіць толькі тады, калі будзе ўжо позна.

Новы ўрад у Аўстрыві.

Народная Рада абрала галасамі хрысьцянскай партыі ў ўсесем'яй, проці галасоў соціял-дэмократоў, новы ўрад. Канцлерам абраны кс. д-р Сейпель.

Бура на востраве Кубе.

У часе буры на востраве Кубе 30 чалавека забіта і 300 ранена. Тысяча чалавека асталося без хатай.

Гаспадарскі адзьдзел.

Малачарства.

Аднэю з галоўных сучаснік земляробскага гаспадаркі ёсьць гадоўля жывёлы. У нас яна вядзіцца вельмі прымітывна. Жывёла дзяржыцца толькі амаль што ні дзеля гною. Іншыя вырабы ад яе, як прыкладам малако, лічацца пабочнымі і на іх зварочуецца мала ўвагі. Вельмі крыўдна, што такая вялікая і даходная сучасніца нашае земляробскага гаспадаркі як малачарства так занядбалі.

Колькі грошаў з гэтае прычыны гіне. Нагледзім, як гаспадаруе Чэхаславаччына із сваім малаком.

Год 1925:

у в о з

Свежае малако	187.708 кг.	246.517 кч.
Згушчанае малако	355.063	2.254.616 "
Масла съвежае	541.294	15.437.687 "
Масла пратапленае	5.165	98.980 "
Сыры	806.182	19.599.938 "
Козін	604.166	4.876.234 "
Малочны цукір	316	6.410 "
Разам	2.466.893 кг.	42.620.382 кч.

в и в а з

Свежае малако	49.222.579 кг.	63.454.600 кч.
Згушчанае малако	516.262	4.558.169 "
Масла съвежае	140.399	3.088.661 "
Масла ператопленае	104	2.785 "
Сыры	3.650.433	29.190.200 "
Козін	181	1.440 "
Малочны цукір	76.112	696.557 "
Разам	53.604.070 кг.	100.992.412 кч.

З гэтае маленькае таблічкі бачым, што Чэхаславаччына ў 1925 годзе ўвязла $2\frac{1}{2}$ міліёны кг. малочных вырабаў за $42\frac{1}{2}$ міліёнаў каронаў, а вывезла заграніцу $53\frac{1}{2}$ міліёны кг. за 101 міліёнам. Начай кажучы, перавага вывезу над увозам ёсьць на $58\frac{1}{2}$ міліёнам карон ці 1.760 тысяч даляраў. Гэта пры такіх гушчыні пасяленія. Колькі-ж можна было-б нам вывязыць! Дык вось чаму наш селянін бедны, вось дзе міліёны гінуць. Мы няўмеем сабе рады даваць. А малачарствамі? А малачарства патрабуе ўжо не так многа працы і капіталу. Ведама, трэ маць пару залатавак на цэнтрафугу і маслабойку. Гэтыя рэчы вельмі лёгка можна купіць, залажыўши малочны коопэратыв. Дык вось браты закладайма малочны коопэратывы каб агульнаю сілою зьбіраць тыя грошы, што расыкіданы на ўсіх балотах зямлі Беларускае. Треба заўсёды памятаць, што ў лучнасці сіла.

M. Жук.

— Курс на грошы. У Варшаве афіцыяльны курс 26.X. лічыўся 9 зал. 02 гр. за даляр. Рублі золатам — 4.85, сірабром — 3.25.

На чорнай гелдае ў Вільні 23.VIII. плацілі за даляр 9 зал. 10 гр.

НАШАЯ ПОШТА.

K. Паплаўскі: Верша вашага на друкуем, бо ён напісаны памаскоўску.

M. Ш.: Чакаем ад Вас працягу.

Дасталі:

Ad: Гароніма Клыбіка 3 зал., Сыціана Субо 1 зал.

ЗАГАДКІ.

17. У вадным месце крыжоў дзьвесце.